

Doorbraken voor Delft

Verkiezingsprogramma 2026–2030

The logo for D66 delft is a green square containing the text 'D66' in large white capital letters and 'delft' in smaller white lowercase letters below it.

D66
delft

Doorbraken voor Delft

Voorwoord

Het kan in Delft. Dat laat onze stad al bijna 780 jaar zien. Onze stad waar de geschiedenis en toekomst samenkomen. Waar de microscoop van Antoni van Leeuwenhoek, het wereldberoemde Delftsblauwe aardewerk en de schilderijen van Johannes Vermeer het heden hebben gevormd. Hier maken we ook de toekomst. Door quantumtechnologie, AI, en biotechnologie kijkt de wereld opnieuw naar Delft.

Maar voor de meeste Delftenaren is Delft vooral gewoon ons thuis. Waar kinderen veilig op de fiets naar school of sport kunnen, waar alles op overzichtelijke schaal gebeurt en waar je vrij kunt zijn om jezelf te zijn. De afgelopen jaren heb ik met trots bijgedragen aan een fijner Delft. Vanuit optimisme en hoop. Samen. Want wij willen aan de slag met een betere toekomst.

Tegelijk zien we dat Delft tegen de grenzen aanloopt. Starters, studenten en gezinnen kunnen geen woning vinden, kinderen lezen en rekenen steeds slechter en we ademen de meest vieze lucht van het land in. Ook dreigt verduurzaming vast te lopen door netcongestie, voelen studenten zich eenzamer en neemt de studiedruk toe. Delft staat op een kruispunt: de komende jaren moeten we aan de slag om stilstand te voorkomen. Maar D66 is optimistisch. Delft laat al eeuwen zien dat het wél kan. En wij hebben de ideeën om het te doen!

Onze doorbraken voor Delft:

- 1. Wonen** – We bouwen door aan 15.000 woningen tot 2040, zetten in op 40% middenhuur en betaalbare koop en brengen doorstroming op gang met woningen voor ouderen. We werken aan een stad waarin iedereen goed, betaalbaar en duurzaam kan wonen in sterke, groene wijken. En we realiseren 5 nieuwe stadsparken waar je kunt ontmoeten, sporten en ontspannen.
- 2. Onderwijs** – Een Rijke Schooldag met sport, cultuur, muziek, gezonde schoollunches, natuur en huiswerkbegeleiding op elke basisschool. Veilige routes en groene schoolpleinen. Gelijke kansen vanaf de start, zodat ieder kind kan groeien.
- 3. Gezondheid** – We zetten preventie centraal: een kansrijke start, de Baby Groente Tas en sterke jeugdhulp. Sport en bewegen maken we laagdrempelig met sportveldjes, goede wandelroutes en schoon zwemwater.
- 4. Klimaat** – We zetten innovatieve oplossingen in tegen netcongestie, isoleren sneller voor wie het hard nodig heeft en breiden het warmtenet uit. We bereiden de stad voor op de toekomst met schone en betaalbare energie.
- 5. Studenten** – Echte studentenhuizen, zelf je huisgenoten kiezen en betaalbare kamers. Aandacht voor welzijn, realistisch drugsbeleid met een testpunt en een topbereikbare campus, ook 's avonds.

Voor u liggen onze plannen voor Delft. Wij gaan vandaag aan de slag voor een betere toekomst. Het kan wél!

Brendan Analikwu, lijsttrekker

Inhoudsopgave

1. Wonen	6
1.1. Betaalbaar en Toegankelijk Wonen	7
1.2. Woningmarkt voor Mensen	8
1.3. Doorstroom op Gang	8
1.4. Duurzame en Circulaire Woningvoorraad	9
1.5. Leefbare, Groene & Complete Wijken	9
2. Onderwijs	11
2.1. Gelijke kansen vanaf de start	12
2.2. Een Veilige, Gezonde en Duurzame Schoolomgeving	13
2.3. Een Leven Lang Leren	13
2.4. Kennisstad Delft	14
3. Gezondheid	15
3.1. Gezonde Start & Preventie	16
3.2. Jeugdhulp: Dichtbij, Menselijk en Gericht op Kansen	16
3.3. Goede Oude Dag	17
3.4. Mentaal Welzijn	17
3.5. Sport & Bewegen voor Iedereen	18
4. Klimaat & Energie	19
4.1. Eerlijke & Schone Energie	20
4.2. Doorbraken voor Ons Elektriciteitsnet	20
4.3. Gemeente Geeft het Goede Voorbeeld	21
4.4. Van Afval naar Grondstof	21
5. Een Rijke Studententijd	23
5.1. Een Passende Woning voor Iedere Student	24
5.2. Welzijn van Studenten	25
5.3. Studentenstad in balans	25
5.4. Goed Verbonden Campus	26
6. Fysieke leefomgeving	27
6.1. Groen en Blauw voor Klimaatadaptatie	28
6.2. Schone en Gezonde Lucht	28
6.3. Dierenwelzijn & natuur in de stad	29
6.4. Voetganger en Fietser Eerst	29
6.5. Openbaar Vervoer & Deelmobiliteit	30
6.6. Parkeren & Verkeersveiligheid	31
6.7. Ruimtelijke Ordening & Gebiedsontwikkeling	31

7. Leefbaarheid en Veiligheid	33
7.1. Veilig in je Wijk	34
7.2. Ondermijning & Drugsbeleid	34
7.3. Veilig voor Iedereen	35
7.4. Kansen voor Jongeren	35
7.5. Digitale Weerbaarheid	36
8. Lokale Economie	37
8.1. Ruimte voor Ondernemers	38
8.2. Economie van de Toekomst	38
8.3. Waardevolle Winkelgebieden en Sterke Buurten	39
8.4. Toerisme in Balans	39
9. Sociaal Domein	41
9.1. Toegankelijke Hulp	42
9.2. Verward Gedrag en Maatschappelijke Opvang	42
9.3. Perspectief op Werk & Schulden Voorkomen	43
9.4. Investeren in Sterke Buurten	43
10. Cultuur	45
10.1. Cultuur in de Wijken	46
10.2. Toekomstbestendige Cultuurdragers	46
10.3. Ruimte voor Makers	47
11. Lokale Democratie & Goed Bestuur	48
11.1. Dienstverlening met Menselijke Maat	49
11.2. Sterke Lokale Democratie	49
11.3. Goed bestuur in digitale tijden	50
12. Inclusie & Diversiteit	51
12.1. Gelijke Kansen	52
12.2. Actief Racisme en Discriminatie Bestrijden	52
12.3. Toegankelijke Stad voor Iedereen	53
12.4. Gemeente Geeft het Goede Voorbeeld	53
12.5. Delft voor Nieuwkomers	54
13. Financiën	55
13.1. Gezonde en Transparante Gemeentefinanciën	56
13.2. Eerlijke Lasten & Betaalbare Dienstverlening	56
13.3. Verantwoord Investeren & Grondbeleid	57
Verantwoording	58

Hoofdstuk 1

Wonen

Wonen

Iedere Delftenaar heeft recht op goed, betaalbaar en duurzaam wonen. Maar de woningcrisis zet veel levens op pauze. Daarom kiest D66 voor doorbraken voor de woningmarkt. We combineren slimme verdichting met innovatieve woonvormen, zetten stevig in op duurzaamheid en bieden kansen aan woningzoekenden die nu vastlopen. Zo creëren we een stad waarin starters, gezinnen, studenten én senioren betaalbaar kunnen wonen. Voor studentenhuisvesting verwijzen we naar het hoofdstuk 'Rijke Studententijd'.

Delft groeit, maar de ruimte blijft schaars. Daarom moeten we slim omgaan met elke vierkante meter en wonen altijd verbinden met voldoende groen, goede voorzieningen en duurzaam vervoer. We geven huidige én toekomstige bewoners een stem in plannen, zodat buurten ontstaan waar iedereen zich thuis voelt.

1.1. Betaalbaar en Toegankelijk Wonen

Wij willen flink bijbouwen. Dat doen we gericht zodat we het meeste verschil kunnen maken. Vooral seniorenwoningen ontbreken nu, terwijl juist die woningen veel verhuizingen op gang brengen. Dat zit zo: senioren laten vaak een woning achter waar een gezin in kan. Dat gezin maakt een starterswoning vrij, waar weer een student of jong stel terecht kan. Zo helpen we meer mensen aan een woning. Ook bouwen we in het middensegment, bijvoorbeeld huurwoningen tussen de €800 en €1100 per maand, zodat de stap vanuit een sociale huurwoning haalbaar wordt. Dit zijn onze voorstellen:

- Wij houden vast aan het doel om **15 duizend woningen te bouwen** tot 2040.
- D66 wil dat **40% van alle nieuwbouw bestaat uit middenhuur of betaalbare koopwoningen**. In totaal streven we ernaar dat **twee derde van de nieuwbouw betaalbaar** is. Studentenwoningen tellen we hierbij mee.
- We willen dat minimaal **30% van alle woningen in Delft sociale huur** is. We streven naar een gelijkere verdeling over de stad.
- We zorgen voor een eerlijke woningmarkt met instrumenten zoals de **starterslening, koopgarant, zelfbewoningsplicht en opkoop-bescherming**.
- Particuliere verhuur vormt een belangrijk onderdeel van het woningaanbod. Bij het inzetten van instrumenten hebben we er oog voor dat er **voldoende particuliere huurwoningen beschikbaar** blijven.
- We maken **ruimte voor wooncoöperaties**, waarbij bewoners samen eigenaar en beheerder zijn van hun woningen. Dit vergroot de betrokkenheid in de buurt en geeft bewoners meer zeggenschap over hun leefomgeving.
- We bouwen **aantrekkelijke en levensloopbestendige woningen voor senioren**, zodat zij langer zelfstandig en comfortabel kunnen blijven wonen. Dit doen we bijvoorbeeld met een 'knarrenhof'.
- We bouwen diverse wijken zodat je kunt **verhuizen in je eigen buurt**.

1.2. Woningmarkt voor Mensen

Een eerlijke woningmarkt betekent dat huizen terechtkomen bij bewoners, niet bij speculanten. Daarom pakken we handel voor de snelste winst aan met bijvoorbeeld opkoopbescherming en zelfbewoningsplicht. We organiseren de stem van woningzoekenden structureel via een raad voor woningzoekenden, zodat beleid en projecten beter aansluiten op wat mensen nodig hebben. Huurders krijgen rugdekking van een actief huurteam en de gemeente handhaaft op goed verhuurderschap zodat misstanden snel worden aangepakt.

- We richten een **raad voor woningzoekenden** op die het stadsbestuur adviseert over nieuwbouw, regels en herinrichting. Zo brengen we de belangen van toekomstige bewoners aan tafel.
- We maken gebruik van **opkoopbescherming en een zelfbewoningsplicht** om te zorgen dat woningen beschikbaar zijn voor wie er wil wonen.
- Waar tekorten knellen (onderwijs, zorg, veiligheid) verkennen we een **voorrangsregeling voor cruciale beroepen**, zodat zij dicht bij hun werk kunnen wonen.
- We versterken het huurteam voor een **laagdrempelige hulp bij huurprijzen, onderhoud en duurzaamheid**. De gemeente handhaaft op goed verhuurderschap en treedt op tegen malafide verhuurders.

1.3. Doorstroming op Gang

Doorstroming komt er niet vanzelf. Naast flink bouwen willen we Delftenaren helpen te verhuizen. Ouderen zien vaak op tegen het verhuizen zelf, terwijl ze wel graag comfortabeler willen wonen. We moeten verhuizen aantrekkelijker en eenvoudiger maken. Daarom helpen we mensen met praktische stappen en nemen we drempels weg. Zo geven we Delftenaren de regie terug over hun woonkeuzes in elke levensfase en gebruiken we de schaarse ruimte eerlijk en slim. Dat doen we zo:

- Met een **Van Groot naar Beter**-regeling krijgen huurders van een grote sociale huurwoning voorrang bij het vinden van een kleinere, geschikte woning.
- We maken **woningruilen eenvoudiger**. Huurders kunnen zo sneller in een passende woning komen.
- Een **seniorenmakelaar** ontzorgt bij het zoeken, verhuizen en woningaanpassing.
- We introduceren een **verhuisvergoeding**. Wie wil verhuizen uit een sociale huurwoning en een grote woning voor bijvoorbeeld gezinnen achterlaat, krijgt een vergoeding voor de verhuiskosten.
- We maken **samenwonen en woningdelen makkelijker** met friendscontracten en ondersteuning voor hospitaverhuur. Ook maken we het voor meer woningen mogelijk om een tweede kamer te verhuren als hospita.

1.4. Duurzame en Circulaire Woningvoorraad

We bouwen voor de toekomst. Elk project wordt klimaatadaptief, natuurinclusief en circulair. Bewoners hebben namelijk recht op comfort, gezondheid en lage energielasten. Door D66 is er beleid gekomen op natuurinclusief bouwen en wordt ieder plan stevig gecontroleerd op duurzaamheidseisen. We willen dat Delft koploper blijft met duidelijke spelregels, eerlijke randvoorwaarden en slimme prikkels voor ontwikkelaars, zodat onze hoge ambities haalbaar, voorspelbaar én betaalbaar worden. Tegelijk pakken we energiearmoede aan met isolatie en praktische hulp. Want duurzaam wonen moet voor iedereen voelbaar goedkoper worden. Met deze plannen maakt D66 de stad klaar voor de toekomst:

- We maken afspraken met corporaties over de **verduurzaming van sociale huur** en helpen met praktische ondersteuning, kennis en samenwerking.
- **Klimaatadaptief, natuurinclusief en circulair bouwen** is en blijft de standaard in Delft. Dezelfde regels gaan in de hele stad gelden voor nieuwbouw en grote renovaties.
- We **pakken energiearmoede actief aan** met maatregelen zoals de energiehulpen.
- We zorgen voor **gezonde woningen**. Vocht en schimmel bestrijden we met afspraken met de corporaties en door inzet van het huurteam.

1.5. Leefbare, Groene & Complete Wijken

Goed wonen betekent ook een fijne wijk om in te leven. Met veel groen, goede voorzieningen op loop- en fietsafstand en ruimte om elkaar te ontmoeten. We verdichten slim zodat wijken worden verbeterd. En de grote projecten in de stad dragen bij aan het verbeteren van de hele stad. Goed wonen is meer dan de vier muren om je heen. D66 wil sterke wijken waar bewoners verbonden zijn met elkaar, waar je je thuis voelt en waar je kansrijk kunt opgroeien. Zo werkt D66 hieraan:

- We gebruiken de **3-30-300-regel** voor groen en investeren in speelplekken en (wijk)zorg dichtbij huis. De 3-30-300-regel betekent: overal **3 bomen in het zicht**, **30%** van iedere wijk staat **in de schaduw** van een boom, en er is altijd **binnen 300m een groene, koele plek**.
- We verdichten met kwaliteit. Dat betekent **optoppen, transformeren en mixen van functies** waar dat bijdraagt aan een sterke wijk.
- D66 wil in iedere wijk een **mix van wonen, werken en voorzieningen**. Zo krijgen we sterke buurten waar het fijn leven is.
- Door te zorgen dat de **openbare ruimte toegankelijk** is, zorgen we dat iedereen mee kan doen in zijn of haar eigen buurt.
- Door te **bouwen rondom OV-knooppunten** en bestaande hoofdwegen zijn nieuwe woningen direct goed bereikbaar en is de auto minder nodig.

- Bij gebiedsontwikkelingen zoals Schieoevers Noord en de Kop van de Buitenhof grijpen we de kans om naast het bouwen aan woningen en voorzieningen, ook te **werken aan stadsbrede uitdagingen**. Zo is door D66 de vergroening van de Prinses Beatrixlaan gekoppeld aan ontwikkelingen zoals de Kop van de Buitenhof. Daar heeft de hele stad voordeel van.
- Met de **herontwikkeling van DSM-oost** ontstaat de kans om het oude fabrieksterrein te verbinden met de stad. Hier is ruimte voor **innovatief werken en wonen**, gecombineerd met voorzieningen, groen en cultuur.

Hoofdstuk 2

Onderwijs

Onderwijs

Onderwijs helpt je om de beste versie van jezelf te worden. Het geeft je de vrijheid om te dromen en je talenten te ontwikkelen. Goed onderwijs is de basis voor een samenleving waarin iedereen meedoet. Het is de grote gelijkmaker die ervoor zorgt dat je kansen niet afhangen van waar je wieg stond. Dát is waar D66 zich voor inzet. In Delft groeit elk kind op in een kansrijke omgeving, met ruimte om alles uit jezelf te halen.

We kiezen voor gelijke kansen vanaf de start. We zetten in op een Rijke Schooldag, sterke basisvaardigheden en veilige schoolroutes. We koesteren dat je in Delft na de middelbare school alle kanten op kunt. De innovaties van morgen worden hier bedacht én ontwikkeld: van campus en labs tot werkplaatsen. We verbinden basisscholen, middelbare scholen, MBO, HBO en de TU met elkaar. Zo werkt Delft aan de banen van morgen.

2.1. Gelijke kansen vanaf de start

Elk kind heeft recht op een goede start zodat het zijn talenten kan ontwikkelen. Of je nu een beperking hebt, hoogbegaafd bent of pas net in Nederland bent. Ieder kind moet naar de school kunnen die het beste bij hem of haar past. We bouwen door op wat al loopt, zoals integrale kindcentra en een sterke bibliotheek. We zetten in op basisvaardigheden en de Rijke Schooldag.

- We maken inschrijven voor basisscholen eerlijk en eenvoudig met een **vast inschrijfmoment**. D66 vindt dat iedereen in staat moet zijn om zich voor een school in te schrijven en is voor transparante schoolinschrijving. Zo voorkom je schaduwkansen en weet elke ouder waar die aan toe is.
- D66 zet in op integrale kindcentra: **opvang, voorschool en basisschool onder één dak**. Dat biedt rust voor gezinnen en beter maatwerk voor het kind.
- We zorgen dat **kinderen in armoede mee kunnen doen aan sport, muziek en cultuur** via het Jeugdfonds. Dat vergroot kansen en hoort niet af te hangen van het inkomen van de ouders.
- D66 Delft wil dat kinderen die nieuw in onze stad komen snel kunnen meedoen op school. We zetten in op **sterke internationale schakelklassen waar leerlingen de taal leren, zich thuis voelen en kunnen doorstromen naar regulier onderwijs**. Omdat het aantal nieuwkomers sterk kan wisselen, wil D66 dat de gemeente samen met de regio afspraken maakt over capaciteit en samenwerking, zodat er altijd genoeg plek is.
- D66 zet **lezen en schrijven op één**. Te veel jongeren verlaten school zonder goede basisvaardigheden. Dat moet anders. Lezen is leuk en belangrijk. We ondersteunen bibliotheek DOK als dé plek voor taal, leesplezier en digitale vaardigheden.
- We willen de **Rijke Schooldag op iedere basisschool**. Hierdoor komen kinderen op school en tijdens buitenschoolse opvang in aanraking met **sport, cultuur, muziek, gezonde schoollunches, natuur en huiswerkbegeleiding**. Dat biedt kansen aan kinderen en ontzorgt ouders.

- **D66 dringt het aantal vroegtijdige schoolverlaters terug.** We blijven samen met scholen, ouders en jongerenwerk inzetten op het terugdringen van schooluitval met betere loopbaanontwikkeling en initiatieven zoals School's Cool. Daarbij betrekken we werkgevers en sluiten we aan bij het landelijke wetsvoorstel Van school naar duurzaam werk. Zo zorgen we dat jongeren tot 27 jaar ook na hun opleiding de begeleiding krijgen die nodig is om duurzaam mee te doen.

2.2. Een veilige, Gezonde en Duurzame Schoolomgeving

Kinderen leren het best in een omgeving die veilig, rustig en gezond is. Delft heeft al stappen gezet met groene schoolpleinen en veiligere routes. Daar gaan we mee door. D66 kiest voor preventie met schone lucht in klassen, rustige straten rond de school en toekomstbestendige gebouwen. We zorgen ook voor sociaal veilige scholen waar iedereen zichzelf mag zijn.

- D66 wil **veilige verkeersroutes naar scholen**. Zo leren kinderen snel zelfstandig naar school te gaan. We gaan door met het programma Veilige Schoolomgeving, waarin leerlingen van basisscholen samen met de gemeente en politie oplossingen bedenken om de verkeersveiligheid rond scholen te verbeteren.
- We maken de **omgeving rond scholen autoluw tijdens haal- en brengtijden** en zetten in op verkeerseducatie. Zo verandert gedrag en neemt de veiligheid toe.
- D66 wil meer **groene schoolpleinen** en ondersteunt scholen bij het aanleggen van moestuinen.
- We zorgen voor **toekomstbestendige, gezonde en duurzame schoolgebouwen**. We verbeteren het binnenklimaat met ventilatie, isolatie en waar het kan zonnepanelen.
- Met **gezonde schoollunches en schoolfruit** stimuleren we gezonde keuzes. Want jong geleerd is oud gedaan. Zo verbetert concentratie en verkleinen we gezondheidsverschillen.
- D66 zorgt voor **sociale veiligheid en inclusie op school**. We willen een Gender and Sexuality Alliance op iedere middelbare school en ROC en we steunen voorlichting door de Delftse Werkgroep Homosexualiteit (DWH).

2.3. Een Leven Lang Leren

Werk verandert snel, dus leren stopt niet bij een diploma. We maken scholing en bijscholing toegankelijk, ook voor wie opnieuw wil beginnen. De gemeente trekt op met scholen, bibliotheek en werkgevers. D66 wil dat iedereen zich kan blijven ontwikkelen.

- We **pakken laaggeletterdheid aan** en **versterken digitale vaardigheden**.
- We **stimuleren mensen in de bijstand om een opleiding te volgen** als dit hen helpt om werk te vinden.
- D66 maakt kinderopvang voor een dagdeel per week mogelijk voor mensen die een inburgeringscursus of taalles volgen.

2.4. Kennisstad Delft

Het Delftse ecosysteem is uniek. Hier werken TU, hogescholen, MBO en maakbedrijven dagelijks samen aan de innovaties van de toekomst. De ontdekkingen van morgen worden hier bedacht én ontwikkeld. De TU Delft wordt al jaren gewaardeerd als beste universiteit van het land en geldt als motor van de kenniseconomie. We koesteren dit ecosysteem en brengen onderwijs en onderzoek zichtbaar de stad in. En we blijven werken aan het Innovatiedistrict Delft. Zo blijven goede ideeën niet op de campus, maar worden ze proef, product en baan in Delft.

- We bouwen aan **samenwerking tussen MBO, HBO, WO en bedrijven** via bijvoorbeeld Beethoven Zuid Holland. Zo sluiten opleidingen beter aan op banen en behouden we talent in de regio.
- We geven **ruimte aan startups en scale-ups** met plekken als YES!Delft en fieldlabs. Zo groeien ideeën door tot bedrijven en banen in de maak- en hightechsector.
- We brengen de **universiteit naar de wijken** met techniekonderwijs, het Science Centre en de Wijkuniversiteit. De hele stad profiteert van het beste onderwijs.
- We zorgen voor **genoeg en eerlijke stageplekken**. De gemeente geeft het goede voorbeeld met stages van MBO tot WO niveau. Zo maken studenten meters in de praktijk en leren organisaties hun toekomstige collega's kennen.
- We **verwelkomen internationale talenten** met Engelstalige dienstverlening en goed internationaal onderwijs. Zo kunnen gezinnen zich snel thuis voelen en blijven kenniswerkers voor Delft behouden.
- We **versterken Delft als wetenschappelijke congresstad** met onder andere de TU Aula. Zo brengen we onderzoekers, bedrijven en studenten samen.

Hoofdstuk 3

Gezondheid

Gezondheid

D66 wil dat iedereen zich fit en vitaal kan voelen, zonder stress en met genoeg energie voor de dag. Voor kinderen betekent een goede gezondheid dat ze kunnen opgroeien in een kansrijke omgeving. Daarom zetten we stevig in op preventie en maken we een gezond leven makkelijk. Voor wie dat nodig heeft, is zorg dichtbij. Dat geeft rust. Zo kun je focussen op wat belangrijk is voor jou.

Daarom kiest D66 voor een stad die ziekte voorkomt en gezondheid vergroot. We versterken jeugdhulp en Wmo, en geven mantelzorgers lucht. We verbeteren mentaal welzijn en digitale balans bij jongeren. We maken sport en bewegen vanzelfsprekend en voor iedereen bereikbaar. En we richten de stad gezonder in: schone lucht, meer groen en een eerlijker voedselaanbod.

Gezondheid maken we samen. D66 wil dat Delftenaren actief betrokken worden bij hoe gezondheid en welzijn in de stad worden vormgegeven. Door ervaringen, zorgen en ideeën van inwoners mee te nemen, bijvoorbeeld via ervaringsdeskundigen, jongerenraden, wijknetwerken of de Adviesraad Sociaal Domein, sluiten oplossingen beter aan bij wat echt nodig is.

3.1. Gezonde Start & Preventie

Een gezonde basis begint al voor de geboorte van een kind. Daarom kiest D66 voor een kansrijke start: extra steun in de eerste 1000 dagen, met aandacht voor ouders, voeding en veilige groei. Preventie bespaart zorgkosten en vergroot levensplezier. We zetten gezondheid centraal in het beleid: van groen en mobiliteit tot sport en onderwijs. Schone lucht en ruimte om te sporten houden je langer vitaal en gezond, terwijl ontmoetingsplekken je mentaal scherp houden. Zo winnen we gezonde jaren. Daarom stimuleren we waar mogelijk preventieve maatregelen.

- We bieden als gemeente de **Baby Groente Tas** aan. Hoe vaker baby's verse groenten proeven, hoe meer ze het later eten. Goed voor de gezondheid!
- We blijven met partners werken aan het **programma Kansrijke Start in de eerste 1000 dagen**. Dit geeft jonge gezinnen rust en biedt een goede basis voor ieder kind.
- D66 wil dat de gemeente samen met de Jeugdgezondheidszorg en lokale sleutelfiguren wijkgericht actie onderneemt om de **vaccinatiegraad in Delft te verhogen**.
- **In al het beleid houden we rekening met de effecten voor gezondheid.**

3.2. Jeugdhulp: Dichtbij, Menselijk en Gericht op Kansen

Ieder kind verdient gelijke kansen, ook als het thuis of mentaal even lastig is. D66 wil vaste gezichten, korte lijnen en hulp die past bij het gewone leven. Sport, school en vrienden blijven zoveel mogelijk doorlopen.

Ouders weten waar ze terecht kunnen en krijgen één aanspreekpunt. Tegelijk versterken we de jeugdhulp: minder wisselende gezichten en kortere wachtlijsten. Zo zorgen we voor een jeugdzorg die jongeren écht verder helpt.

- Met een **regisseur jeugdhulp** zorgen we voor een vast aanspreekpunt voor het gezin. Dat geeft overzicht en rust.
- We **begeleiden de overgang naar 18+ actief**. Jongeren vallen niet tussen wal en schip.
- D66 wil dat de **gemeente en zorgpartners samenwerken** zodat het gewone leven zoveel mogelijk doorloopt. Jongeren kunnen gewoon naar sport en hobby's in de buurt. Dat geeft structuur. Waar nodig ondersteunen we buurtsportcoaches.
- We onderzoeken een **gemengde woonvorm** naar voorbeeld van het startersproject 'De Tafelberg' in Amsterdam. Jongeren met en zonder hulpvraag leren, wonen en ontspannen samen, met begeleiding dichtbij.

3.3. Goede Oude Dag

We maken werk van een goede oude dag. D66 ondersteunt zorgzame buurten met ontmoetingsplekken. Zo kun je langer zelfstandig wonen in een vertrouwde omgeving. We werken wijkgericht en werken samen met bewoners, mantelzorgers en zorgpartners. We kiezen voor maatwerk en geven professionals ruimte binnen een toegankelijke Wmo, zodat ondersteuning past. Ook mantelzorgers zijn onmisbaar. Zij zorgen vaak langdurig en intensief voor een naaste en verdienen waardering. D66 helpt mantelzorgers met duidelijke informatie, respijtzorg en praktische hulp. Zo gaan we hiermee aan de slag:

- Door het voortouw te nemen en netwerken te bouwen, **voorkomen we onnodige bureaucratie en verspilling** door slimme samenwerking met zorgpartners in de regio zoals ziekenhuizen, GGZ, zorgverzekeraars en welzijnsorganisaties.
- We onderzoeken hoe we **hulpverleners** kunnen **ondersteunen met tolken**. Op die manier voorkomen we dat kinderen deze rol op zich moeten nemen.
- D66 vindt het belangrijk om de **mantelzorgers in onze gemeente te ondersteunen**. Waar behoefte is, faciliteren we bijeenkomsten voor mantelzorgers. Delen helpt en voorkomt overbelasting.
- We zien de belangrijke rol van mantelzorgers binnen de lokale zorg en onderzoeken of er een programma kan worden opgezet dat **jonge mantelzorgers vanaf het begin ondersteunt** met voorlichting, coaching en begeleiding.

3.4. Mentaal Welzijn

De online wereld wordt steeds belangrijker voor jongeren. Dat biedt kansen, maar er zijn ook risico's. Jongeren kunnen last krijgen van stress. En pesten stopt niet meer op school maar gaat digitaal mee naar huis. Ouders willen wel helpen, maar weten niet altijd hoe. We stimuleren duidelijke afspraken en bieden ondersteuning waar mogelijk.

- We brengen met de **GGD landelijke richtlijnen** voor gezond en verantwoord scherm- en sociale mediagebruik **actief onder de aandacht** bij Delftse ouders, scholen en opvoedondersteuners.
- We stimuleren **telefoon-vrij onderwijsbeleid**. Jongeren focussen dan beter en ervaren minder druk.
- We ondersteunen **voorlichting voor ouders** die hun kinderen pas op latere leeftijd een smartphone of toegang tot sociale media-apps geven.

3.5. Sport & Bewegen voor Iedereen

Iedere Delftenaar moet kunnen sporten of bewegen. Of je nu oud of jong bent, met of zonder beperking. Sport en beweging dragen bij aan een gezonde, vitale en gelukkige stad. Daarom zien we sport als basisvoorziening én preventie. Bewegen houdt je fit, voorkomt ziekten en verbindt buurten. Sportverenigingen zijn daarnaast een plek voor ontmoeting en ze vormen gemeenschappen in onze stad. Dat moeten we koesteren.

- We **investeren in toegankelijke sportvoorzieningen en sterke verenigingen**. Meer mensen vinden hun plek.
- De openbare ruimte nodigt uit voor sport en beweging. Met **hardlooproutes, watertappunten, outdoor gyms en sportveldjes** wordt bewegen vanzelfsprekend en gratis.
- We zorgen ervoor dat **bewegen een vaste plek krijgt binnen zorg en welzijn**, door beter samen te werken met sportverenigingen en zorginstellingen.
- We zetten ons in voor **inclusiviteit in de sport**. Iedereen moet mee kunnen doen. We hebben extra aandacht voor mensen die ondersteuning nodig hebben.
- We **stimuleren sportclubs om roken en overmatig alcoholgebruik tegen te gaan en gezonde voeding te promoten**. Kinderen groeien op in een schone, gezonde sportomgeving.
- We maken werk van **schoon en veilig zwemwater in de buitenlucht**. De waterkwaliteit van de Delftse Hout verbeteren we en we zetten ons in voor een **buitenzwembad**.
- De Delftse **zwembaden maken we klaar voor de toekomst**. Ze bieden voldoende ruimte en gaan over op duurzame warmtebronnen.

Hoofdstuk 4

Klimaat & Energie

Klimaat & Energie

D66 werkt aan duurzaam klimaatbeleid zodat Delft in 2050 klimaatneutraal is. We kiezen voor oplossingen die werken en die goed zijn voor de portemonnee. We zetten in op schone energie, besparen en lokale opwekking. In de afgelopen periode zijn we begonnen met verduurzamen per wijk en plannen voor het warmtenet. Als we de komende jaren versnellen, maken we het merkbaar voor iedereen.

Door Delft te verduurzamen zorgen we voor schonere lucht, lagere energielasten, een sterke lokale economie en een leefbare stad voor toekomstige generaties. We hebben echter ook te maken met grote uitdagingen zoals netcongestie. Die vragen om slimme oplossingen en samenwerking, zodat we samen vooruitkomen.

4.1. Eerlijke & Schone Energie

Om Delft in 2050 klimaatneutraal te maken moeten we allemaal ons steentje bijdragen. We helpen wie het lastig vindt om te verduurzamen. Bijna de helft van de woningen in Delft moet worden geïsoleerd en alle buurten moeten voor 2050 van het gas af. De afgelopen jaren hebben we de eerste stappen gezet, maar de komende periode willen we versnellen.

- We **helpen bewoners met subsidies en praktische hulp** zodat **meer woningen sneller geïsoleerd** worden. D66 geeft **prioriteit aan de laagste energielabels en buurten** waar bewoners te maken hebben **met energiearmoede**.
- We **ondersteunen lokale initiatieven in buurten** zoals energiecoöperaties. Zo zorgen we dat bewoners betrokken zijn bij de energietransitie. De gemeente stimuleert dit bijvoorbeeld door daken beschikbaar te stellen voor zonnepanelen. Ook denken we mee bij het verkennen van mogelijkheden.
- We **breiden het warmtenet uit**. In de volgende fase kunnen ook particuliere woningeigenaren in Voorhof en Buitenhof aansluiten. D66 wil dat de **gemeente betrokken is bij het warmtebedrijf**. Zo zorgen we voor betaalbare, betrouwbare en duurzame warmte.
- We nemen **regels voor verduurzaming van monumenten onder de loep**. Met de nieuwste innovaties en inzichten maken we bijvoorbeeld meer zonnepanelen op daken mogelijk.
- We **stimuleren meer zonnepanelen op daken**. In 2050 moet ieder beschikbaar dak zonnepanelen hebben.

4.2. Doorbraken voor Ons Elektriciteitsnet

Terwijl de energietransitie veel kansen biedt, staat Delft ook voor uitdagingen die de juiste aanpak vereisen. Inmiddels is ook in de omgeving van Delft 'netcongestie' afgekondigd op het hoogspanningsnet. De komende jaren wordt ons net verzaagd om verduurzaming te ondersteunen.

- D66 wil **netcongestie actief aanpakken**. We zetten in op innovaties zoals buurtbatterijen in combinatie met buurtcoöperaties, spreiding van de energievraag en gezamenlijke energiecontracten voor bedrijven. Zo benutten we het bestaande net beter.
- D66 stimuleert dat maatschappelijk belangrijke projecten, zoals **scholen, sportlocaties en woningbouw, bij schaarse netcapaciteit prioriteit krijgen**.
- Uitbreiding van het elektriciteitsnet betekent extra kabels en transformatorhuisjes. Die hebben ruimte nodig, zowel boven- als ondergronds. Ruimtelijke besluiten zoals een wijziging van het omgevingsplan moeten daarom **een energietoets** gaan bevatten zodat vooraf rekening gehouden wordt met deze benodigde ruimte voor het elektriciteitsnet
- D66 wil dat **elektrisch rijden voor iedereen betaalbaar en inzichtelijk** is. We willen meer laadpalen, ook in woonwijken. We zien mogelijkheden voor collectieve laadpleinen gecombineerd met mobiliteitshubs.
- D66 wil dat **bewoners de stroom van hun zonnepanelen kunnen gebruiken voor het opladen van hun auto**, bijvoorbeeld door middel van kabelgoten.

4.3. Gemeente Geeft het Goede Voorbeeld

Delft laat zien dat het kan. De gemeente koopt circulair in, we verduurzamen onze gebouwen en het OV wordt elektrisch.

- We maken **circulair inkopen de norm bij aanbestedingen**. Zo besparen we grondstoffen en stimuleren we hergebruik.
- We **passen Delftse innovaties van de TU en bedrijven toe** bij projecten van de stad. Zo maken we vernieuwing zichtbaar en schaalbaar.
- We **verduurzamen onze gebouwen verder**. Alle gebouwen worden minimaal Energielabel C.
- **Alle bussen en het eigen wagenpark** van de gemeente **worden elektrisch**.
- D66 wil **ambtenaren stimuleren te kiezen voor duurzaam vervoer**.

4.4. Van Afval naar Grondstof

We produceren te veel restafval in onze stad. Dat belast het milieu en we verliezen daardoor grondstoffen die we goed kunnen hergebruiken. Bovendien kost het verbranden van afval geld, terwijl grondstoffen geld opleveren. D66 wil goed, goedkoop en duurzaam doen wat werkt. Er is de afgelopen periode veel onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om beter afval te scheiden.

- We **kieszen slim tussen bron- en nascheiding**. Bronscheiding werkt het beste bij laagbouw, terwijl nascheiding in de binnenstad en bij hoogbouw goed werkt. We staan open voor nieuwe ontwikkelingen die schonere afvalstromen mogelijk maken.
- Met campagnes en projecten met scholen en maatschappelijke organisaties **vergroten we het bewustzijn over afval**.

- We **zorgen voor strengere handhaving** als afval naast containers wordt geplaatst. Door te experimenteren met bijvoorbeeld containertuintjes zorgen we voor minder bijplaatsing en meer betrokkenheid van bewoners.
- We zetten in op **efficiëntere inzameling van bedrijfsafval**. We steunen samenwerking tussen ondernemers en bedrijven zodat ze hun krachten kunnen bundelen voor de inzameling van hun afval.

Hoofdstuk 5

Een Rijke Studententijd

Een Rijke Studententijd

Delft is een échte studentenstad. We mogen er trots op zijn dat de TU Delft is uitgeroepen tot beste Nederlandse universiteit. Niet alleen de TU, maar ook de Haagse Hogeschool, Inholland, het ROC Mondriaan en IHE Delft Institute for Water Education maken Delft een drukke studentenstad. Doordat Delft theoretische én praktische opleidingen heeft, zijn we aantrekkelijk voor bedrijven. Delft heeft studenten veel te bieden, maar andersom geldt dat ook.

D66 wil voor iedere student een passend thuis. Dat betekent dat we de komende jaren flink moeten bijbouwen. Maar voor wie niet in Delft woont, moet de campus goed bereikbaar zijn met fijne loop- en fietsroutes en sterk OV. We verbeteren het studentenwelzijn zodat je ook kunt focussen op de leuke dingen van je studietijd. Tegelijk zorgen we voor balans in de stad en voorkomen we overlast. Zo maken we werk van een studietijd waarin je jezelf kunt ontdekken en ontplooien.

5.1. Een Passende Woning voor Iedere Student

Een fijne kamer is de basis voor een goede studententijd. Toch is het voor veel studenten lastig om een passende woning te vinden in Delft. Daarom is de gemeente door D66 gestart met de verkenning van een flink aantal woningen op de campus: tot wel 2.500! Dat is een start, maar de komende jaren willen we het tekort verder verkleinen met nieuwe plannen. Ook willen we slim samenwerken met buurgemeenten en kansen benutten voor tijdelijke woningen.

- We **betrekken Rijswijk, Schiedam en Pijnacker-Nootdorp bij de bouwopgave**. Met als norm: **maximaal 20 minuten fietsen of een snelle OV-verbinding naar de campus**.
- De gemeente zoekt mee naar **tijdelijke woonkansen in leegstaande panden** en we zorgen voor een plan aan het eind van de looptijd. Zo voorkomen we dat honderden studenten plots geen woning meer hebben als hun contract afloopt.
- We **bouwen zoveel mogelijk échte studentenhuizen met een GR en gemeenschappelijke voorzieningen**. Als deze onzelfstandige woningen niet kunnen, zorgen we voor een mix van STING-woningen en studio's.
- **Nieuwe studentenwoningen bouwen we vooral op en rond de campus**. Bestaande studentencomplexen worden verduurzaamd en waar mogelijk verdicht.
- D66 **beschermt studenten die huren in de particuliere sector**. We maken werk van een sterk huurteam en gaan misbruik van groepscontracten tegen. **Zo betalen studenten een eerlijke prijs** voor hun kamer.
- We voeren een **verkameringsplafond per wijk** in en **bouwen de huidige stop gecontroleerd af** wanneer de markt in balans is. Zo beschermen we huizen voor starters en gezinnen én houden we ruimte voor studentenwoningen waar het kan.

5.2. Welzijn van Studenten

Je studententijd moet de ruimte bieden om jezelf te ontwikkelen. Maar de prestatiedruk en eenzaamheid onder studenten nemen toe. We willen verder werken aan een rijke studententijd voor iedereen, maar met extra hulp voor als het even niet lukt. De afgelopen jaren hebben onderwijsinstellingen en verenigingen goede stappen gezet. Dat goede werk ondersteunen we en we zetten in op duidelijke voorlichting en toegankelijke hulp. D66 wil realistisch beleid rondom seks en drugs.

- We **houden de drempel naar hulp laag**. We maken afspraken met onderwijsinstellingen over psychologische hulp, zonder harde selectie-eisen.
- We **versterken het sociaal vangnet samen met studie- en studentenverenigingen**. Terwijl het aantal studenten groeide, liepen de verenigingen tegen ledenstops aan. Gezonde verenigingen dragen bij aan het welzijn en voorkomen overlast. De gemeente denkt mee waar nodig.
- Drugsgebruik is nooit zonder risico's. Maar D66 wil een realistische aanpak. We **openen in Delft een testpunt voor drugs**, bieden voorlichting en wijzen op de Red Alert-app. Zo verkleinen we risico's voor wie toch gebruikt.
- We zorgen voor **gratis SOA-testen in Delft** via GGD Haaglanden.

5.3. Studentenstad in balans

Studenten brengen energie en vernieuwing. Delft biedt kansen en verbonden buurten. We willen dat alle studenten meedoen: MBO, HBO en TU. De gemeente zet zich in voor meer waardering voor het MBO. We zetten in op goed contact tussen stad, studenten en instellingen om wrijving te voorkomen. D66 wil een bruisende studentenstad met harmonie tussen studenten en andere bewoners.

- D66 wil **een feestelijke introductie voor alle studenten, dus ook voor het MBO**. De gemeente gaat in overleg met het ROC Mondriaan. De OWee is toegankelijk voor MBO-studenten, maar als er behoefte aan is, ontwikkelen we met het ROC een aparte introductie.
- We houden bij nieuwbouw en verdichting van studentenwoningen **rekening met verschillende leefritmes**. Zo voorkomen we nachtelijke ergernis.
- D66 wil **een studentagent naar Gronings voorbeeld** als herkenbaar aanspreekpunt voor veiligheid en leefbaarheid. Zo worden problemen sneller gezien en opgelost.
- We **betrekken internationale studenten actief bij lokale initiatieven** en **verbeteren Engelstalige informatie** waar dat helpt. Hier betrekken we de TU bij. Zo voelt iedereen zich sneller thuis in Delft.
- We **steunen initiatieven waardoor studenten en niet-studenten elkaar meer ontmoeten**. Goede voorbeelden zijn de Social Impact Hub Stadsverbinders en Studenten Vrijwilligers Delft.

5.4. Goed Verbonden Campus

Of je nu op kamers woont in Delft of niet, iedere student heeft belang bij een goed bereikbare campus. D66 wil goede fietsroutes en sterke OV-verbindingen. Zo kom je snel en veilig naar college, stage en sport.

- We **laten tramlijn 19 ook 's avonds over de campus rijden** en **houden tramlijn 1 op de huidige route via HS**. Zo reis je betaalbaar en rechtstreeks.
- De Kruithuisbrug, Hambrug, Abtswoudsebrug en de Oostpoortbrug gaan **niet open tussen 8:30 en 8:45**. Zo verbeteren we de veiligheid en doorstroming.
- We **verbeteren drukke fietskruispunten op en rond de campus** met heldere markeringen en voorsoortevakken. Zo krijg je meer overzicht en minder conflicten.
- We **verbinden Station Delft Campus rechtstreeks met de TU met een OV-verbinding**. Er komen meer deelfietsen op het station en de fietsenstalling wordt groter.
- We onderzoeken een **extra fietsbrug ten zuiden van de Kruithuisbrug** en maken de route naar Station Delft Campus **veiliger en beter verlicht**.

Hoofdstuk 6

Fysieke leefomgeving

Fysieke leefomgeving

Er is veel wat Delft een fijne plek maakt. Maar onze ruimte is schaars. Er zijn in Nederland maar vier gemeenten waar mensen nog dichter op elkaar wonen. Tegelijk groeit Delft én krijgen we te maken met warmere zomers en meer regen. Dat vraagt om scherpe keuzes zodat we in Delft kunnen zorgen voor schone lucht, prettige buurten en goede bereikbaarheid. Daarom durft D66 te kiezen.

Delft groeit, en met slimme en eerlijke keuzes laten we die groei ook bloei brengen. D66 kiest voor groene buurten met schaduw en water. Je komt duurzaam, veilig en snel van A naar B. En we bouwen wijken waar je graag buiten bent en waar natuur en stad elkaar versterken. Zo blijft Delft groen en bereikbaar, houden we voldoende voorzieningen, en maken we de stad klaar voor toekomstige generaties.

6.1. Groen en Blauw voor Klimaatadaptatie

De afgelopen jaren hebben we groen naar de straat gebracht. D66 zette projecten als het Gasthuispark en het Beatrixpark in gang. We maakten groen de norm, zodat groen in elke wijk geen extraatje is maar de basis. De komende jaren zetten we die koers door. We ruilen het grijs van steen in voor groen en blauw. Zo houden we Delft koel, gezond en prettig om te wonen. Nu en in de toekomst.

- De komende jaren werken we verder aan **vijf nieuwe stadsparken**. Dat zijn het Gasthuispark, Beatrixpark, Van Leeuwenhoekpark, Schiepark, en de uitbreiding van Poptapark. Dit worden plekken om te ontmoeten, te sporten en tot rust te komen.
- We maken werk van de **3-30-300-regel**. Dat betekent: overal **3 bomen in het zicht**, **30%** van iedere wijk staat **in de schaduw van een boom**, en er is altijd **binnen 300m een groene, koele plek**.
- **Bouwen doen we klimaatadaptief, natuurinclusief en circulair**. Met groene daken, regentonnen en nestkasten draagt ieder bouwproject bij aan een klimaatbestendige en natuurvriendelijke stad.
- We **vangen regen op in de wijk met wadi's en ondergrondse buffers**. We koppelen het regenwater slim af van het riool. Zo kan Delft hoosbuien aan en houden we water beschikbaar voor droogte.
- Waar het kan, halen we **verharding weg en planten we terug**. Het wordt 'groen tenzij'.

6.2. Schone en Gezonde Lucht

Bij een gezonde leefomgeving hoort schone lucht. Delft staat helaas hoog op de lijst met meest vervuilde lucht: vierde stad van Nederland volgens nieuw onderzoek. We hebben al stappen gezet zoals de invoering van de nul-emissiezone voor bestel- en vrachtauto's in de binnenstad, laadpalen en elektrisch deelsvervoer. Naast samenwerking met de regio kiest D66 voor concrete, lokale maatregelen.

- We **voeren een milieuzone in voor de hele stad**. Met heldere regels, overgangstermijnen en goede ondersteuning voor bewoners en bedrijven.
- We **voeren 80 km/u in op de A13 tussen Rotterdam en Delft**. Dat **vermindert files, zorgt voor schonere lucht en minder geluidsoverlast**.
- We zorgen voor **groene stroken langs doorgaande wegen** om fijnstof op te vangen.
- We **verbieden 2-takt scooters**. We **helpen met de overstap naar schone alternatieven** als dat nodig is.
- D66 kiest voor een moderne en robuuste aanpak van milieu en leefomgeving, met professioneel en risicogericht toezicht dat **gebruikmaakt van slimme data en zich richt op de grootste risico's**, zodat gezondheid en duurzaamheid beter worden beschermd.
- Het beheer van de openbare ruimte wordt zoveel mogelijk uitgevoerd met **elektrisch of manueel gereedschap**.

6.3. Dierenwelzijn & natuur in de stad

Dieren horen bij Delft. Ze leven in onze tuinen, parken en grachten, en versterken zo onze biodiversiteit. De afgelopen periode heeft D66 bereikt dat er in de begroting jaarlijks wordt gerapporteerd over dierenwelzijn. Dat houden we vast én we leggen de lat hoger. We maken de stad groener en diervriendelijker, zodat mens en natuur naast elkaar kunnen leven.

- We geven **geen vergunning voor activiteiten en evenementen die dieren schade doen**. Zo voorkomen we stress en leed bij dieren en zorgen we voor veilige, diervriendelijke evenementen.
- We **beheren ganzen en andere soorten die overlast veroorzaken op een diervriendelijke manier**. Dit doen we door te vangen en te verplaatsen.
- We **versterken het ecologisch netwerk in de stad** en maken natuurvriendelijke oevers en biodiversiteitseilandjes. Ook geven we planten en insecten de kans zich te ontwikkelen met ecologisch maaien. Dat helpt vissen, vogels en insecten én maakt routes om te wandelen aantrekkelijker.
- We **bouwen natuurinclusief volgens een puntensysteem**. Dat betekent groene gevels en daken, nestkasten in nieuwbouw en uitklimvoorzieningen in grachten.

6.4. Voetganger en Fietser Eerst

We zetten duurzaam vervoer voorop. D66 kiest voor straten waar je prettig kunt lopen, fietsen en elkaar ontmoeten. De auto is te gast in woonwijken en de binnenstad. Iedereen moet mee kunnen doen in de openbare ruimte: Delft moet toegankelijk zijn voor iederéén. Ook voor mensen met een rolstoel, rollator, kinderwagen of een visuele beperking.

- We zorgen dat **stoepen breed genoeg en vlak zijn en geen obstakels hebben**. Oversteken zijn **zoveel mogelijk zonder drempels, duidelijk, met verlaagde stoepranden en goede verlichting**. We gebruiken kennis van ervaringsdeskundigen om de stad toegankelijk te maken.

- De openbare ruimte nodigt uit voor sport en beweging. Met **hardlooproutes, watertappunten, outdoor gyms en sportveldjes** wordt bewegen vanzelfsprekend en gratis.
- We **versterken het fietsnetwerk in en om Delft**. Buurgemeenten worden beter bereikbaar met snelfietsroutes. Zo fiets je sneller en veiliger naar werk, school en sport.
- Met **nieuwe oost-westverbindingen** zoals de Gelatinebrug, Gelatinetunnel en Energiebrug maken we routes voor fietsers en voetgangers **korter en veiliger**.
- We zorgen voor **veel meer fietsparkeerplekken in de binnenstad** met extra inpandige stallingen. Weesfietsen halen we weg en ook in buurten zorgen we voor voldoende fietsplekken.
- We **maken de omgeving van scholen autoluw tijdens haal- en brengtijden**. Routes naar scholen maken we veiliger met zebrapaden, duidelijke markeringen en drempels. En we gaan in gesprek met scholen, kinderen en ouders over de manier waarop we de routes veiliger kunnen maken.

6.5. Openbaar Vervoer & Deelmobiliteit

D66 kiest voor schoon, slim en veilig vervoer. We geven voorrang aan voetgangers en fietsers, daarna aan OV en deelmobiliteit. D66 kiest voor sterke knooppunten, korte overstappen en betrouwbare diensten die ook 's avonds en in het weekend werken. Openbaar vervoer is toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een beperking. We kijken bij routes niet alleen naar betaalbaarheid, maar ook naar sociale meerwaarde: toegang tot onderwijs, zorg, werk en cultuur.

- We maken overstappen soepel en logisch met duidelijke borden, **prettige looproutes en snelle fietsroutes naar stations**. Met **voldoende deelvervoer en stallingsplekken** op stations kies je voor de beste mix van fiets, tram, bus en trein.
- **Station Delft Campus wordt een écht knooppunt**. Er komt een grote fietsenstalling en meer aansluitend OV zoals een bus of tram. En er komt een **directe verbinding met de TU-campus**.
- **Tramlijn 1 moet over de huidige route blijven rijden**. D66 is tegen een tramlijn 1 over de Binckhorst. Het blijft een rechtstreekse verbinding vanuit Delft naar Den Haag HS, de Haagse Hogeschool en het Spui.
- **Tramlijn 19 gaat op korte termijn ook 's avonds na 19 uur, in het weekend en in vakantieperiodes rijden**. Op termijn wordt de tram doorgetrokken naar het zuiden van de campus. De parkeerplekken op de campus zetten we slim in als P+R.
- D66 wil dat de spoorverdubbeling op de Oude Lijn tussen Delft en Schiedam ruimte biedt voor **meer treinen van en naar Delft**. Dat is nodig voor de bereikbaarheid van de stad, de groei van de TU Delft en de bouw van nieuwe woningen rond station Delft Campus. De inpassing moet zorgvuldig gebeuren met oog voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.
- Het openbaar vervoer is **toegankelijk voor iedereen**. We zorgen voor drempelloze haltes en makkelijk in- en uitstappen.
- **Deelmobiliteit krijgt de ruimte** in Delft. Deelvervoer krijgt ruimte bij nieuwe ontwikkelingen. En we zorgen dat onze regels klaar zijn voor innovatief en slim vervoer. Deelauto's, deelfietsen en bakfietsen komen bij mobiliteitshubs en geven zo voldoende opties.

6.6. Parkeren & Verkeersveiligheid

D66 kiest voor veilige straten. We beperken de snelheid en geven de straat terug aan mensen. We sturen slim met normen en tarieven en onderzoeken waar uitbreiding van betaald parkeren helpt.

- We voeren **30 km/u in op (bijna) alle wegen binnen de bebouwde kom**. Zo kunnen kinderen, ouderen en fietsers veilig over straat.
- We **breiden de autoluwe binnenstad verder uit**. Minder parkeren op straat, meer groen en fijn verblijven. We maken werk van een **nieuwe parkeergarage voor het noorden van de binnenstad**. We investeren in heldere routes naar de parkeergarages en de mogelijke ontwikkeling van een P+R oplossing.
- We houden vast aan **lage parkeernormen voor nieuwbouwprojecten**. Parkeren kan bij nieuwbouw alleen op eigen terrein. Bij OV-knooppunten en in de binnenstad kan de norm naar nul. Dit gaat altijd samen met goede alternatieven: goed OV, sterke fietsverbindingen en deelmobiliteit.
- **Ongebruikte parkeerplaatsen gebruiken we voor sport, spel en groen**. Zo verbeteren we de leefbaarheid van de wijk.
- We **houden de verbreding van de A4 tegen**. Verbreding vergroot uitstoot, geluidsoverlast en verkeersdruk, terwijl de problemen in de stad blijven.
- Overbodige capaciteit zoals op de Beatrixlaan halen we weg en we **geven de ruimte terug aan de stad**. Zo ontstaat ruimte voor wonen, groen, spelen, bewegen, ontspannen en ontmoeten.

6.7. Ruimtelijke Ordening & Gebiedsontwikkeling

Door slim met ruimte om te gaan kunnen we veel tegelijk: meer woningen, goede voorzieningen en ruimte voor bedrijven. Bij gebiedsontwikkelingen zorgen we dat de voorzieningen meegroeien. D66 heeft er de afgelopen periode voor gezorgd dat de gemeente werkt aan een ruimtelijke strategie. Dat werk zetten we door. Met scherpe keuzes sturen we op een goede inrichting van de stad en verbeteren we kwaliteit, betaalbaarheid en klimaat.

- We **werken meer gebiedsgericht en integraal**. In de binnenstad pakken we beleid over terrassen, parkeren en vergroening bijvoorbeeld in samenhang op. Zo wordt participatie overzichtelijk.
- We leggen een ruimtelijke strategie vast en **zetten actief grondbeleid in als dat nodig is**. Zo zorgen we dat de juiste dingen op de juiste plek komen, met functies die de stad nodig heeft.
- We **blijven werken aan Schieoevers als drager van het innovatiedistrict**. Hier komt een slimme mix van wonen, werken en maakindustrie met goede routes voor fiets en OV. We houden koers zodat partijen betrokken blijven en het gebied tot leven komt.
- De **Beatrixlaan wordt Beatrixpark**. Minder asfalt en meer ruimte voor wonen, bomen, spelen en veilige routes tussen Voorhof en Buitenhof. Zo ontstaat een groene long en worden de wijken beter verbonden.

- **Op DSM Oost koppelen we historie aan innovatie.** We beschermen waardevolle gebouwen en maken ruimte voor onderzoek, onderwijs en startups in combinatie met wonen en voorzieningen. D66 wil **een serieuze maatschappelijke of culturele invulling**, bijvoorbeeld als theaterwijk. Het wordt een plek die past bij Delft als historische kennisstad.

Hoofdstuk 7

Leefbaarheid en Veiligheid

Leefbaarheid en Veiligheid

Iedereen moet zich veilig voelen in Delft. Een veilige buurt is de basis voor een goed leven. Overlast en criminaliteit pakken we aan. Maar voorkomen is beter dan genezen. Daarom zet D66 zich in voor preventie. De afgelopen jaren is gestart met wijkgerichte programma's. Zo leggen we de basis voor sterke buurten waar je je thuis voelt.

7.1. Veilig in je Wijk

D66 wil dat iedereen zich vertrouwd en veilig voelt in zijn of haar eigen wijk. Daar ken je je wijkagent en weet je waar je terechtkunt als er iets speelt. Waar het mis dreigt te gaan, grijpen we vroeg in en werkt de gemeente samen met politie en GGZ. We pakken straatintimidatie aan, bewaken de privacy en zetten camera's alleen in als het écht nodig is.

- D66 geeft **ruimte aan wijkagenten** zodat ze tijd hebben om hun wijk in te gaan. We kijken waar we BOA's kunnen inzetten om de politie te ontlasten.
- We willen een **beter georganiseerde aanpak voor overlast door onbegrepen gedrag**. Delft is te weinig in contact met partijen in de zorgsector en de regio, waardoor overlast niet opgelost wordt en er te laat wordt ingegrepen. We zetten in op meer samenwerking en afspraken tussen politie en zorg, waarbij de gemeente nadrukkelijk het voortouw neemt.
- D66 wil een **duidelijk meldpunt voor iedere buurt**. We ondersteunen initiatieven zoals buurtapps, maar willen ook een fysiek meldpunt waar burgers terechtkunnen als ze verdachte situaties zien. Melden moet kunnen en signalen moeten worden opgepakt.
- Wij zijn voor een **vuurwerkverbod**, omdat er nog steeds te veel slachtoffers vallen. Onze eerste zorg is een veilige jaarwisseling voor hulpverleners. De politie geeft aan dat een lokaal verbod nu niet wenselijk is. Hier komt een stevige verbinding tussen lokaal en landelijk niveau van pas. D66 zet in op een landelijk verbod. Zodra de politie aangeeft dat een lokaal verbod in Delft wél veilig kan, voeren we dat in.
- We brengen de mogelijkheid om een vuurwerkvrije zone aan te vragen onder de aandacht.
- We zetten **camera's alleen in als laatste middel**: tijdelijk, doelgericht en proportioneel, met evaluatie. Zo houden we de balans tussen veiligheid en privacy.

7.2. Ondernijning & Drugsbeleid

Ondernijnde criminaliteit schaadt veiligheid, leefbaarheid en vertrouwen in de overheid. We kiezen voor slimme controles, strenge vergunningen en goede samenwerking met politie en zorg. Tegelijkertijd kiest D66 voor een realistische aanpak voor drugs.

- We willen een **intensieve aanpak van ondermijning**. Georganiseerde criminaliteit zet lokale gemeenschappen onder druk. We verscherpen de toetsing van vergunningen voor branches met risico op ondermijning.
- We **beschermen de veiligheid en gezondheid van sekswerkers**, zonder stigma. We zorgen voor heldere regels en laagdrempelige toegang tot zorg, hulp en uitstapprogramma's.
- We **openen in Delft een testpunt voor drugs**, bieden voorlichting en wijzen op de Red Alert-app. Drugsgebruik is nooit zonder risico's maar zo verkleinen we die voor wie toch gebruikt. Dat is realistisch drugsbeleid.
- D66 wil dat **Delftse coffeeshops legaal kunnen inkopen, leveren en verkopen**. Zo snijden we criminelen de pas af en weten mensen wat ze roken.

7.3. Veilig voor Iedereen

Niet iedereen ervaart de stad hetzelfde. Vrouwen, LHBTIQ+'ers, ouderen, mensen met een beperking en mensen van kleur hebben vaker met intimidatie of onveiligheid te maken. We pakken straatintimidatie aan en kijken met een vrouwelijk perspectief naar de openbare ruimte. We maken uitgaan leuk én veilig. En we doorbreken huiselijk geweld. Zo maken we Delft veilig voor iederéén.

- We **gaan straatintimidatie tegen**. Het is onacceptabel dat Delftenaren hiermee te maken krijgen. D66 wil dat Delft drempels verlaagt met meldingsapps en werkt aan veilige havens tijdens het uitgaan.
- We **pakken huiselijk geweld vroeg en samenhangend aan**. Daarbij hebben we **oog voor intieme terreur en femicide**. We willen voorlichting op scholen en voor zorg- en buurtteams. Ook willen we een laagdrempelig meldpunt en goede toegang tot opvang en passende nazorg, ook voor kinderen en de directe omgeving. Zo worden signalen sneller gezien, daders aangepakt en krijgen slachtoffers snel een veilige plek.
- We **nemen de openbare ruimte vanuit het vrouwelijk perspectief onder de loep**. We willen een meldpunt voor onveilige plekken. Zo horen we vanuit de stad waar inzet nodig is en kan de gemeente snel probleemplekken aanpakken.
- We willen **meer ondersteuning en hulp bij aangiftes van anti-LHBTIQ+-geweld**. D66 steunt het initiatief 'Roze in Blauw' volledig.
- We zetten **in de avond en weekenden boa-teams in bij risicolocaties rond horeca**. Zo voorkomen we escalatie en kunnen slachtoffers snel hulp krijgen.

7.4. Kansen voor Jongeren

Jongeren hebben ruimte nodig om elkaar te ontmoeten en zich te ontwikkelen. Als het mis dreigt te gaan, zijn we er vroeg bij. We doorbreken patronen waardoor jongeren de criminaliteit in gaan. D66 wil dat ieder kind goede keuzes kan maken voor zijn of haar toekomst.

- We **voorkomen dat jongeren worden geronseld voor de criminaliteit**. We bieden perspectief met coaching, stages en leerwerktrajecten. Zo bieden we een alternatief voor het “snelle geld”.
- D66 wil dat **de gemeente samen met scholen, ouders en jeugdzorg vroegtijdig ingrijpt** wanneer jongeren wegblijven van school of dreigen uit te vallen. Door hen actief te begeleiden en te ondersteunen, voorkomen we dat ze in een negatieve spiraal komen.
- Sociale structuren zijn onlosmakelijk verbonden met een veilige en kansrijke omgeving voor kinderen. Iedereen die zich daarvoor inzet kan rekenen op onze steun. Waar belemmeringen de kop op steken, zetten wij ons in om deze **drempels weg te halen**.
- We betrekken sportclubs, buurthuizen en ondernemers bij **kansen voor jongeren, zoals bijbanen, stages en evenementen**. Zo ontstaan netwerken die talent trekken en problemen vroeg signaleren.
- We **investeren in veilige ontmoetingsplekken, ook in de avond**. En we betrekken jongerenwerkers. Zo bieden we een veilig alternatief en voorkomen we overlast op straat.

7.5. Digitale Weerbaarheid

Online criminaliteit groeit en raakt inwoners en ondernemers. D66 wil dat de gemeente helpt, uitlegt en doorverwijst. We zorgen voor een loket, duidelijke tips en hulp. Zo maken we Delft digitaal weerbaar en veilig.

- We bieden **inloopspreekuren in bibliotheken en wijkcentra over phishing en privacy**. Zo leren inwoners praktische stappen die direct beschermen.
- We zorgen dat gemeentelijke systemen voldoen aan actuele normen en **oefenen met crisisscenario's**. Zo blijft de overheid betrouwbaar en beschikbaar.
- We zetten in op preventie. Er is een **online wijkagent** actief, dat is een begin. Door de snelle ontwikkeling van het online domein is, net zoals in wijken, tijdig actie nodig om oplichting, intimidatie en misbruik te voorkomen.

Hoofdstuk 8

Lokale economie

Lokale economie

Delft heeft een rijke geschiedenis en staat internationaal nog steeds bekend als motor van innovatie. We hebben het beste vestigingsklimaat van het land en dat willen we zo houden. D66 kiest voor een schone, sterke economie waarin kennis, maakwerk en lokaal ondernemerschap elkaar versterken. Daarom wil D66 ondernemers steunen. We werken aan banen voor wie hier woont en woningen voor wie hier werkt.

8.1. Ruimte voor Ondernemers

Ondernemers houden van doen. Wij maken de weg vrij. Minder rompslomp, heldere regels en duidelijke communicatie. We geven zekerheid over plekken en plannen, zoals die voor DSM en het Innovatiedistrict Delft. Zo blijven we een aantrekkelijke stad om te ondernemen.

- We **communiceren keuzes tijdig en duidelijk**. Ondernemers weten waar ze aan toe zijn en kunnen investeren.
- We denken mee met bedrijven die een rol kunnen spelen in de verduurzaming van onze economie. We ontwikkelen **gemeentelijk inkoopbeleid gericht op duurzaam en circulair**.
- We willen dat het **DSM-Oost terrein een gemengd woon-werkgebied** wordt. Zo maken we ruimte voor passende bedrijvigheid en lokale ondernemers.
- We **zetten door met het Innovatie District Delft**. Maakindustrie, woningen en voorzieningen groeien uit tot een levendige buurt.

8.2. Economie van de Toekomst

Delft is hightech én hands-on. We zetten kennis om in praktische en theoretische banen. We hebben het beste vestigingsklimaat van Nederland en zijn een Hightech Capital. We hebben hier een uniek ecosysteem. De TU Delft levert bijvoorbeeld start- en scale-ups op die we graag voor onze stad willen behouden.

- Samen met de TU werken we aan een **goed klimaat voor startups en scale-ups** op de TU campus. En we helpen bedrijven die uit hun jasje groeien bij het vinden van geschikte locaties om door te groeien.
- We willen dat de gemeente het goede voorbeeld geeft en **Delftse innovaties toepast in de stad**.
- We zorgen voor **goede bereikbaarheid van werklocaties**. In de eerste plaats betekent dat goede verbindingen voor de fiets en het OV, en vervolgens voor de auto.
- D66 wil **nationale steun voor het innovatie-ecosysteem in en rond Delft**. Door regionale samenwerking tussen overheden en bedrijfsleven willen we de positie van alle betrokkenen versterken.

8.3. Waardevolle Winkelgebieden en Sterke Buurten

Winkelen in Delft verandert. Door inflatie, krapte op de arbeidsmarkt en online shoppen verdwijnen bekende zaken en raken winkelpanden leeg. Ondertussen zijn er verspreid over de stad nog veel losse winkels, terwijl ruimte juist hard nodig is voor wonen en werken.

D66 kiest voor levendige winkelgebieden die meer zijn dan alleen plekken om te winkelen. Van de binnenstad en De Hoven tot Tanthof en Buitenhof. Hier kom je je burens tegen, doen jongeren hun eerste werkervaring op en vind je voorzieningen dichtbij huis. Dat maakt onze stad leefbaar en sterk. We maken duidelijke keuzes:

- **Winkels bundelen we in vijftien winkelgebieden.** En we maken ruimte vrij buiten die gebieden voor wonen en werken. Zo houden we de stad overzichtelijk, aantrekkelijk en toekomstbestendig.
- **Ieder winkelgebied**, van wijkwinkelcentrum tot de historische binnenstad, **krijgt een eigen plan.** Bewoners, ondernemers en gemeente maken samen afspraken over de inrichting, activiteiten en de middelen die daarvoor nodig zijn.
- **Voor de binnenstad komt er een brede visie:** hoe houden we Delft leefbaar, aantrekkelijk voor bezoekers én een fijne plek om te wonen? Daarbij wegen we economie, bereikbaarheid, erfgoed en groen zorgvuldig af.
- In de wijken kiest D66 voor **buurtcentra met dagelijkse voorzieningen op loop- en fietsafstand: een supermarkt, een drogisterij, een huisarts of fysiotherapeut.** Zo stimuleren we lopen en fietsen, blijven wijken aantrekkelijk en kunnen ouderen langer zelfstandig wonen.

8.4. Toerisme in Balans

Delft heeft veel te bieden. Beroemde kerken, iconische stadsgezichten en historische musea. Hier komen veel mensen op af. D66 zet in op kwaliteitstoerisme. We willen dat onze ambachtelijke ondernemers goed worden gevonden en we stimuleren meerdaags verblijf. Zo zorgen we dat de toeristen gebruikmaken van onze horecagelegenheden en zien wat de stad nog meer te bieden heeft. Dat is goed voor winkeliers en de gehele horecaketten. Zo werken we hieraan:

- In onze citymarketing zetten we **onze lokale ondernemers en het Delftse culturele aanbod prominent in beeld.** We gaan door met de themajaren, die voor zowel de inwoners als daarbuiten zorgen voor een culturele verrijking van de stad.
- D66 wil dat **Delft een aantrekkelijke stad is en blijft voor congressen.** Door de TU heeft Delft het in zich om een nog betere wetenschappelijke congresstad te worden.

- We zorgen dat **toeristen en congresbezoekers kunnen overnachten in Delft**. Airbnb en vakantieverhuur mag het wonen in de stad daarbij niet verdringen.
- De **toeristenbelasting beschouwen wij als een manier waarop bezoekers bijdragen aan onze stad**. Met deze inkomsten zorgen we onder andere voor een extra schone binnenstad en investeren we in voorzieningen voor zowel bewoners als gasten. Het tarief is vergelijkbaar met vergelijkbare gemeenten.

Hoofdstuk 9

Sociaal Domein

Sociaal Domein

In Delft laten we niemand vallen. Te veel mensen lopen vast door een stapeling van problemen: woningnood, schulden en zorgvragen. Het aantal meldingen van onbegrepen gedrag stijgt hard. Delft behoort inmiddels tot de koplopers in de regio. Wij kiezen voor een sterk en menselijk vangnet. We bieden hulp op tijd en dichtbij.

Wij vinden dat zorg en ondersteuning niet alleen gaan over regels of wat het systeem aankan. De belangrijkste vraag is: "Wat heeft u nodig?" Een sterke stad begint bij mensen die mee kunnen doen. Daarom investeren we in preventie, want voorkomen is beter dan genezen. Ook willen we lokale initiatieven steunen die echt verschil maken. Zo geven we mensen meer kans op herstel, een nieuw toekomstperspectief en de mogelijkheid om mee te doen.

9.1. Toegankelijke Hulp

In Delft moet hulp makkelijk te vinden zijn. Nu raken te veel mensen de weg kwijt in regels, loketten en digitale drempels. We kiezen voor een heldere route naar ondersteuning, online én aan een fysieke balie. We brengen hulp naar vertrouwde plekken in de wijk zodat instappen eenvoudiger wordt. We geven zekerheid rond inkomen en werk, zodat meedoen loont en geldstress afneemt. Met één integrale visie verbinden we zorg, inkomen, werk en wonen. Zo krijgen inwoners vaste gezichten en snelle hulp.

- We **maken toegang tot ondersteuning eenvoudig**, met regelingen die makkelijk te vinden en eenvoudig aan te vragen zijn. Je kunt altijd fysiek terecht bij de gemeente, want niet alles hoeft digitaal.
- We brengen **hulp naar de wijken: bibliotheek, wijkcentrum en school**. Delft start met een initiatief zoals de Familieschool uit Amsterdam. Hier worden gezinnen op de school van de kinderen geholpen bij opvoedvragen, schulden, taalles of hulp met werk. Zo verlagen we drempels en bieden we hulp dichtbij aan in een vertrouwde omgeving.
- D66 wil dat de gemeente een **integrale visie op het sociaal domein** maakt. **Hierin komen gezondheid, bestaanszekerheid, participatie en kansengelijkheid samen**. Zo pakken we problemen in samenhang op en worden mensen écht verder geholpen.

9.2. Verward Gedrag en Maatschappelijke Opvang

Het aantal meldingen van verward of onbegrepen gedrag stijgt. Dat zegt ook iets over de samenleving die steeds minder houvast biedt. Er schuilen vaak complexe levensverhalen en een stapeling van problemen achter. De afbouw van bedden in de geestelijke gezondheidszorg, de complexiteit van het zorgstelsel en de gevolgen van marktwerking maken dat juist de meest kwetsbare mensen tussen wal en schip vallen.

Ook in Delft staan de maatschappelijke opvang en daklozenvoorzieningen onder druk. Terwijl de behoefte groeit, nemen de beschikbare voorzieningen af. Dat maakt het moeilijk om mensen tijdig passende hulp en een veilige plek te bieden. Wij kiezen voor opvang met perspectief.

- We zorgen voor een vangnet dat niet alleen opvangt, maar ook **uitzicht geeft op een betere toekomst**.
- We willen een **beter georganiseerde aanpak voor overlast door onbegrepen gedrag**. Delft is te weinig in contact met partijen in de zorgsector en de regio, waardoor overlast niet opgelost wordt en er te laat wordt ingegrepen. We zetten in op meer samenwerking en afspraken tussen politie en zorg, waarbij de gemeente nadrukkelijk het voortouw neemt.

9.3. Perspectief op Werk & Schulden Voorkomen

Een sociale gemeente grijpt niet pas in als het misgaat, maar pakt signalen vroeg op. Schulden willen we voorkomen. D66 kiest voor preventie en vroeg ingrijpen, want voorkomen is beter én goedkoper. Mensen in de bijstand helpen we op weg naar werk. Zo werken we aan bestaanszekerheid.

- We zetten in op **vroegsignalering van schulden**. We investeren in samenwerking tussen de gemeente, buurtteams, scholen, welzijnsorganisaties en woningcorporaties. Zo kunnen we op tijd hulp bieden.
- We **verbeteren de schuldhulpverlening**. D66 wil dat **de gemeente met een saneringskrediet schulden overneemt en versimpelt**. Zo ontstaat overzicht en dat geeft rust.
- We **stimuleren mensen in de bijstand die willen werken**. We onderzoeken initiatieven zoals de Bestaansbalans die onzekerheid wegnemen voor mensen met wisselend inkomen in de bijstand. Zo voorkomen we verrekeningen en bieden we stabiliteit aan mensen met flexibel werk.
- We **verzachten de inkomensgrens voor bijzondere bijstand**. Zo wordt het systeem rechtvaardiger en zorgen we dat meer werken altijd loont.

9.4. Investeren in Sterke Buurten

Sterke buurten maken we samen met bewoners, scholen en ondernemers. We kiezen voor de lange adem: geen losse projecten, maar jarenlange samenwerking in Wij West. Zo verbinden we gezondheid, onderwijs, werk en wonen. We ondersteunen initiatieven zoals het Pionierskwartier, waar jongeren via Stichting Stunt perspectief krijgen. Of de Wijkuniversiteit, waar kennis wordt gedeeld en gemeenschappen worden versterkt. We investeren ook in woningen, de openbare ruimte en de bereikbaarheid. Zo versterken we kwetsbare buurten sociaal én fysiek.

- We **zetten Wij West centraal als langjarig programma** en werken met bewoners aan heldere doelen per buurt. Dit geeft richting en zorgt voor meer impact dan losse projecten.

- We **ondersteunen sleutelfiguren en bewonersinitiatieven met meerjarige afspraken**, ook als NPLV-geld afloopt. Zo blijven netwerk en vertrouwen in stand.
- We verbeteren de verbinding met de rest van de stad: **veilige loop- en fietsroutes en goed OV naar werk, onderwijs en cultuur**. Bereikbaarheid voorkomt sociaal isolement en vergroot kansen.
- We **koppelen wijkvernieuwing aan betaalbaar wonen en kansen op werk**. Zo profiteren bewoners direct van investeringen in Delft-West.
- We **leren van de aanpak in Delft-West** zodat de hele stad mee profiteert. Nu er meer aandacht is voor Delft-West verliezen we andere kwetsbare wijken niet uit het oog.

Hoofdstuk 10

Cultuur

Cultuur

Kunst en cultuur brengen mensen samen, vergroten creativiteit en geven ruimte aan nieuwe ideeën. Of het nu gaat om het zangkoor in het buurthuis of een theatervoorstelling in de binnenstad. D66 zet in op een breed aanbod in alle wijken, eerlijke beloning voor makers en een toekomstbestendige sector. Cultuur is een belangrijke motor voor de lokale economie. Horeca, hotels en de detailhandel profiteren van culturele instellingen, festivals en evenementen. D66 wil een bruisende stad.

10.1. Cultuur in de Wijken

Cultuur begint in de wijken. Kleinschalige activiteiten verlagen drempels en zorgen voor ontmoeting. De link met onderwijs en jeugd is hierbij belangrijk. D66 kiest voor toegankelijke en diverse activiteiten. Zo versterken we cultuur in de wijken.

- We **koppelen cultuureducatie aan naschoolse activiteiten en sport in de wijk**. Kinderen ontdekken theater, muziek of techniek in hun eigen buurt. Dat vergroot talentontwikkeling en zelfvertrouwen. We omarmen programma's zoals Rijke Leerdag Delft-West.
- We **maken meedoen betaalbaar** met de Delftpas en het Jeugdcultuurfonds. Meer aanmeldingen en betere communicatie zorgen dat niemand hoeft af te haken.
- We werken samen met wijkpartners zoals Cultuurhuis Delft en scholen. Zo **versterken we het aanbod in de wijken**.
- D66 pleit voor een **toegankelijk en divers cultuuraanbod in alle wijken**, met speciale aandacht voor jongeren, ouderen en diverse doelgroepen.
- We **versterken initiatieven in buurten** zoals de Buurtfabriek en kleine podia.

10.2. Toekomstbestendige Cultuurdragers

Sterke instellingen trekken publiek, makers en onderwijs aan. Theater de Veste, Museum Prinsenhof, VAK in OPEN, Filmhuis Lumen, Rietveld Theater, 38CC. Ze vormen het hart van de Delftse cultuursector. Deze instellingen maken we klaar voor de toekomst en zetten we in hun kracht. We kiezen voor kwaliteit en haalbaarheid.

- Delft verdient **een passend theater**. We houden Theater de Veste aantrekkelijk tot er een definitieve keuze is. D66 wil met een goede financiële strategie duidelijkheid krijgen over de haalbaarheid en de benodigde financiën.
- We **steunen de renovatie van Museum Prinsenhof** en zorgen voor strakke regie op toegankelijkheid, duurzaamheid en budget. Zo maken we ons nationale topmuseum klaar voor de toekomst.
- We willen dat **evenementen worden gespreid over de wijken**. Zo betrekken we alle wijken bij cultuur.

10.3. Ruimte voor Makers

Ateliers, repetitieruimtes en broedplaatsen zijn de voedingsbodem voor nieuw werk. We kiezen voor eerlijke betaling en goede werkplekken. Zo zorgen we voor een toekomstbestendige sector.

- We zorgen voor **betalbare werkruimtes** in bijvoorbeeld gebiedsontwikkelingen. We reserveren op tijd ruimte en tijdelijke invulling voorkomt verlies van creatieve ruimte.
- We **staan achter de Fair Practice Code**. Zo krijgen kunst en cultuur serieuze waardering en komen we tot eerlijke beloning.

Hoofdstuk 11

Lokale Democratie & Goed Bestuur

Lokale Democratie & Goed Bestuur

De gemeente is er om inwoners te ondersteunen wanneer ze daar behoefte aan hebben. We zien in Delft de inwoner niet als klant, maar als iemand met een vraag of een goed idee. D66 vindt het belangrijk dat de gemeente samen met inwoners plannen maakt en problemen aanpakt. De gemeente moet vertrouwd en menselijk zijn voor iedereen. Daarom is het belangrijk dat inwoners kunnen meepraten. De stad is van ons samen. Zo kom je echt met elkaar in contact.

D66 kiest voor integere en toegankelijke lokale politiek. We zijn transparant over keuzes, geld en resultaten zodat iedereen kan volgen wat de gemeente doet. Bestuurders blijven scherp door een sterke onafhankelijke lokale pers en actieve gemeenteraad. De afgelopen jaren heeft D66 gezorgd voor extra steun voor de lokale omroep. Zo bouwen we samen aan vertrouwen en een levendige lokale politiek.

11.1. Dienstverlening met Menselijke Maat

Iedereen moet goed geholpen worden. We kiezen voor duidelijke taal, een recht op vergissen en persoonlijk contact. Digitalisering helpt, maar er blijft altijd een mens beschikbaar. Zo voelt de gemeente dichtbij en betrouwbaar.

- We **voeren het recht op vergissen in**. Maak je een fout, dan mag je die eerst herstellen. Dat scheelt stress en onnodige boetes.
- We **schrijven in begrijpelijke taal**. Daardoor weet iedereen wat er speelt en wat je kunt doen.
- We zorgen voor een **toegankelijke gemeente**. Informatie is voor iedereen makkelijk te vinden en te gebruiken. De website wordt getest met verschillende doelgroepen.
- We zorgen voor persoonlijk contact. We bieden **altijd alternatieven aan naast online: telefoon, balie en spreekuren**. Zo kan iedereen meedoen.

11.2. Sterke Lokale Democratie

Delft is van ons samen. We zijn open over keuzes, geld en resultaten en nodigen bewoners uit om mee te doen. Bestuurders zijn zichtbaar en aanspreekbaar. Zo groeit vertrouwen en maken we betere plannen.

- We houden **hoorzittingen voor nieuwe wethouders**. Raadsleden leren nieuwe wethouders kennen en stellen vragen. Zo vergroten we openheid en vertrouwen.
- We stellen een **kinderburgemeester** aan. Kinderen krijgen een echte stem en leren vroeg wat meedoen is.

- We willen sterke democratische controle. Een **actieve rekenkamer** helpt raadsleden en inwoners grip te krijgen op effecten van beleid.
- We steunen een **sterke, onafhankelijke lokale pers**. Journalisten kunnen kritisch volgen wat er gebeurt. Dat is essentieel voor democratische controle.
- We **kijken kritisch naar de taken en functies van gemeenschappelijke regelingen** zoals de MRDH. We zoeken naar manieren om deze democratischer te maken.

11.3. Goed bestuur in digitale tijden

De manier waarop gemeente met informatie, data en ICT omgaat, bepaalt hoe betrouwbaar en toegankelijk zij is voor inwoners. D66 wil dat Delft digitaliseert op basis van duidelijke voorwaarden en eigen regie. Digitalisering is voor D66 een kwestie van goed bestuur: open, eerlijk en in dienst van mensen, ook bij het gebruik van nieuwe technologie zoals kunstmatige intelligentie.

- Delft werkt met open standaarden en open technologie, samen met andere gemeenten. Zo houden we grip op onze digitale infrastructuur, verkleinen we de afhankelijkheid van grote leveranciers en zorgen we voor veilige, betrouwbare voorzieningen.
- Delft zorgt dat digitalisering bijdraagt aan open en controleerbaar bestuur, zodat inwoners kunnen zien en begrijpen hoe besluiten tot stand komen.

Hoofdstuk 12

Inclusie & Diversiteit

Inclusie & Diversiteit

Iedereen doet ertoe in Delft. Daarom moet iedereen zich hier welkom, veilig en gezien voelen. D66 staat voor een stad waarin iedereen, ongeacht afkomst, sociaaleconomische status, beperking, seksuele oriëntatie of genderidentiteit gelijke kansen heeft. We bestrijden racisme en discriminatie actief en maken de stad toegankelijk voor iedereen. De gemeente geeft daarbij zelf het goede voorbeeld. Ook internationals voelen een warm welkom in Delft. Zo zorgen we voor een stad waar je zichtbaar jezelf kunt zijn, waar we niemand uitsluiten en waar verschillen juist kracht geven.

12.1. Gelijke Kansen

Iedereen moet vrij en veilig zichzelf kunnen zijn in Delft. We zijn een Regenboogstad en werken aan gelijke kansen op school, in de wijk en bij sport. D66 zorgt ervoor dat inclusie geen project is, maar een houding in alles wat we doen. We zorgen voor veilige scholen, aandacht voor mentaal welzijn en een gemeente die luistert en helpt. Zo bouwen we aan een stad waar iedereen met respect met elkaar omgaat.

- We **maken werk van het Actieplan Regenboogstad**. In de nieuwe periode stellen we een nieuw actieplan op. Dat doen we samen met de Delftse Werkgroep Homoseksualiteit (DWH), scholen, verenigingen, zorgpartners en werkgevers. Zo werken we aan acceptatie in de sport, op werk en in de zorg.
- D66 zorgt voor sociale veiligheid en inclusie op school. We willen een **Gender and Sexuality Alliance op iedere middelbare school en ROC** en we steunen voorlichting door de Delftse Werkgroep Homosexualiteit (DWH).
- We blijven met de GGD inzetten op 0 HIV. We zorgen voor **toegang tot PrEP via de GGD** en huisartsen. En we zorgen voor **gratis SOA-testen in Delft** voor risicogroepen.
- **In de suïcideaanpak komt specifiek aandacht voor LHBTIQ+'ers**.
- We willen **meer ondersteuning en hulp bij aangiftes van anti-LHBTIQ+-geweld**. D66 steunt het initiatief 'Roze in Blauw' volledig.
- We **gaan straatintimidatie tegen**. D66 wil dat Delft drempels verlaagt met meldingsapps en werkt aan veilige havens tijdens het uitgaan.

12.2. Actief Racisme en Discriminatie Bestrijden

Voor racisme en discriminatie is in Delft geen ruimte. Wij zorgden ervoor dat Delft excuses heeft aangeboden voor het slavernijverleden, en we hebben oog voor de doorwerking van dat zwarte hoofdstuk in onze geschiedenis. We kiezen voor een eerlijke woning- en arbeidsmarkt en een goed meldpunt. Zo merken we misstanden sneller op en bouwen we aan een stad waar iedereen vrij is.

- We **versterken het meldpunt voor racisme en discriminatie** en werken samen met Stichting Inclusie en Discriminatiebestrijding. Zo verlagen we drempels en pakken we racisme en discriminatie aan.
- We **steunen projecten over de doorwerking van het slavernijverleden in het nu**. Delft zet een komma, geen punt. We herdenken en **vieren de afschaffing jaarlijks door stil te staan bij Ketikoti**.
- Wij willen een **eerlijke woningmarkt**. Binnen de mogelijkheden van de gemeente moeten **misstanden worden opgespoord**, bijvoorbeeld door de inzet van lokhuurders. Geconstateerde misstanden moeten worden verholpen.
- D66 wil een **eerlijke arbeidsmarkt**. De gemeente sluit werkgevers uit die zich schuldig maken aan racisme, discriminatie of uitbuiting.

12.3. Toegankelijke Stad voor Iedereen

Iedereen moet zich makkelijk en veilig door Delft kunnen bewegen. D66 kiest ervoor om vanaf het begin toegankelijk te ontwerpen. Zo werken we aan een inclusieve stad waar iedereen mee kan doen.

- **Delft moet zo snel mogelijk voldoen aan het VN-verdrag voor Rechten van Personen met een Handicap**. We werken verder aan de Delftse Inclusie Agenda.
- Bij herinrichting van de openbare ruimte moet een **integrale ontwerpcheck** plaatsvinden.
- We **versterken het Toegankelijkheidsnetwerk van ervaringsdeskundigen**. We betrekken hen vroeg in projecten.
- We zorgen dat stoepen breed genoeg en vlak zijn en geen obstakels hebben. **Oversteken zijn zoveel mogelijk zonder drempels, duidelijk, met verlaagde stoepanden en goede verlichting**. We gebruiken kennis van ervaringsdeskundigen om de stad toegankelijk te maken.
- Het **openbaar vervoer is toegankelijk voor iedereen**. We zorgen voor drempelloze haltes en makkelijk in- en uitstappen.
- D66 wil **openbare, rolstoeltoegankelijke toiletten binnen vijf minuten loopafstand** in de binnenstad.

12.4. Gemeente Geeft het Goede Voorbeeld

Delft laat zien dat het kan. De gemeente is een inclusieve werkgever. Er werken veel mensen bij de gemeente en we hebben veel contact met inwoners. Daarin geven we het goede voorbeeld. Ook onze communicatie is toegankelijk: we kiezen voor begrijpelijke taal en informatie. Zo zet Delft de toon.

- D66 **investeert in kennis en kunde** op het gemeentehuis **op het gebied van inclusie en diversiteit**. En we gebruiken inclusieve taal. Zo is de gemeente er voor iedere Delftenaar.
- We maken werk van het **werven van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt**.

- We **implementeren MVOI verder** en borgen SROI-criteria bij aanbestedingen. Zo leveren contracten ook sociale winst op in de stad.
- We hebben een **openbaar algoritmeregister en toetsen AI op bias**. Zo beschermen we gelijke behandeling.
- De **gemeente schrijft in begrijpelijke taal**: Duidelijk Delfts. En we pleiten voor duidelijke visuele uitleg en een automatische vertaalknop op de gemeentelijke website.
- We **erkennen de rol van geloofsgemeenschappen in onze stad**. Dit zijn partners van de gemeente in het bouwen aan vertrouwen en gelijkwaardigheid. We zetten specifiek in op het herstellen van het vertrouwen tussen de gemeente en de Delftse moskeeën.

12.5. Delft voor Nieuwkomers

Delft is een internationale stad met studenten, onderzoekers en expats. Tegelijk vangen we mensen op die hun land moesten verlaten zoals asielzoekers en statushouders. Voor beide groepen geldt: een goede start bepaalt hoe snel zij zich thuis voelen en kunnen meedoen. D66 kiest voor een warm welkom en eerlijke kansen. Zo groeit Delft als een stad die talent benut en niemand buitensluit.

- We willen een **welkomsthub voor internationals in Delft**. Hier vinden expats en internationale studenten informatie over Delft, zorg en taalcursussen.
- We willen dat **verkiezingsinformatie standaard in het Nederlands én Engels** is. Zo zorgen we dat stemgerechtigde internationals mee kunnen doen in de democratie.
- We blijven een **eerlijk aandeel leveren in de opvang van asielzoekers en huisvesting van statushouders**. Zo helpen we mee met het oplossen van de opvangcrisis.
- D66 wil dat **asielzoekers vanaf dag één mee kunnen doen**. We maken taal, werk, onderwijs en vrijwilligerswerk vanaf dag één mogelijk. Zo gaat integratie sneller.

Hoofdstuk 13

Financiën

Financiën

Voor D66 is het belangrijk dat het geld van de gemeente goed wordt besteed en dat voor inwoners duidelijk is waaraan. D66 staat voor goede controle op de uitgaven door de gemeenteraad en voor duidelijke keuzes waaraan de beschikbare middelen worden uitgegeven. De afgelopen jaren heeft Delft een behoedzame koers gevaren waardoor de begroting structureel in evenwicht is. Er zijn echter investeringen uitgesteld, die niet langer kunnen wachten. Een stad die groeit heeft goede voorzieningen nodig zoals een theater, nieuwe fietsenstallingen of een zwembad. Er is echter niet genoeg geld en menskracht om alles komende jaren te doen, daarom zullen keuzes gemaakt moeten worden. De begroting moet toekomstgericht zijn en zo goed mogelijk middelen vanuit de metropoolregio Rotterdam Den Haag, provincie Zuid-Holland en het Rijk benutten.

13.1. Gezonde en Transparante Gemeentefinanciën

Sterke financiën geven Delft rust en ruimte om te kiezen. De afgelopen jaren heeft D66 er hard aan gewerkt dat de begroting nu structureel in evenwicht is. Dat resultaat houden we vast. Iedereen moet kunnen zien waar het geld vandaan komt en waar het naartoe gaat. Elk voorstel laat de dekking zien. Zo maken we transparante plannen, voorkomen we verrassingen en houden we grip.

- Gezonde gemeentefinanciën als fundament: de **begroting is structureel sluitend**.
- We houden geen onnodige reserves aan, maar benutten de beschikbare middelen om te **investeren in dat wat Delft nodig heeft**.
- **Elk raads- of collegevoorstel vermeldt direct hoe de dekking in de begroting is geregeld**. D66 past dit zélf ook toe.
- We onderzoeken mogelijkheden om **bewoners meer inspraak** te geven in waar geld voor hun wijk aan wordt uitgegeven, naar voorbeeld van Amsterdam, Groningen en Gouda.

13.2. Eerlijke Lasten & Betaalbare Dienstverlening

Inwoners moeten kunnen rekenen op eerlijke en stabiele lasten. We koppelen heffingen aan de inflatie en leggen goed uit waarom een wijziging nodig is. We houden grip op samenwerkingen en deelnemingen. Zo wordt geld doelmatig besteed.

- D66 staat voor eerlijke woonlasten: **OZB, riool- en afvalheffing stijgen bij voorkeur nooit met meer dan met het inflatiecijfer (CPI)**.
- D66 wil dat de gemeente **alleen aandelen of bestuursverantwoordelijkheid** neemt in een bedrijf **wanneer deze investeringen écht helpen bij gemeentelijke doelen** of de dienstverlening verbeteren.

- We **houden grip op onze gemeentelijke samenwerkingen** (gemeenschappelijke regelingen en verbonden partijen) en vinden het belangrijk dat er op tijd en volledig verantwoording wordt afgelegd over hun uitgaven.

13.3. Verantwoord Investeren & Grondbeleid

Delft groeit en daarom zijn investeringen nodig. D66 kiest voor investeringen die later kosten besparen of die brede welvaart vergroten, zoals in mobiliteit, cultuur en maatschappelijke voorzieningen. Met verstandig grondbeleid kunnen we gericht sturen op gemeentelijke doelen.

- D66 is **voorstander van investeringen als dat nieuwe ontwikkelingen** aanjaagt, op de lange termijn een besparing oplevert of waarde toevoegt.
- Bij de afweging van investeringen kijken we niet alleen naar directe opbrengsten, maar **streven we naar brede welvaart**.
- D66 vindt dat **de gemeente zelf grond moet kunnen aankopen** als het bijdraagt aan gemeentelijke doelstellingen en er voldoende middelen beschikbaar zijn. Door het inzetten van actief grondbeleid kunnen we strategische grondposities benutten waardoor we meer grip hebben op gebiedsontwikkelingen.
- D66 is **voorstander van een strategische investeringsagenda** zodat voor de lange termijn duidelijk is welke investeringen in de stad nodig zijn. Hierin worden ook investeringen in cultuur en maatschappelijke voorzieningen meegenomen.

Verantwoording

Aan dit verkiezingsprogramma werkten mee:

Joost Kuindersma
Sebastiaan van der Leden
Robin Rense
Katja Verdoorn
Oscar de Boer
Martina Huijsmans (wethouder)
Brendan Analikwu (lijsttrekker)

Dit programma is tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van D66 Delft. Bij het opstellen van dit programma hebben we in de eerste plaats gebruikgemaakt van de input van onze leden en de fractie. We zijn hun heel dankbaar voor alle inspiratie. Zonder hun input hadden wij ons werk niet kunnen doen. Ook hebben we input opgehaald van Delftenaren van buiten de partij op een inloopavond. Daarnaast waren er vele organisaties en instellingen die ons van input hebben voorzien. Dit alles leverde een zorgvuldig samengesteld programma op. Tot slot is het programma door de leden van D66 Delft geamendeerd en vastgesteld.

D66
delft